

2041
B.A./B.Sc. (General) First Semester
Music (Instrumental)
Paper: Theory
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 45

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I - IV.

x-x-x

UNIT - I

- I. What is the importance of music in life and write down the full definition of music. (9)
- II. Describe the jatties of ragas in detail. (9)

UNIT - II

- III. Explain the following musical terms:-
a) Swar
b) Alankar
c) Thaata
d) Aroh
e) Avroh (9)
- IV. What is the contribution of Pt. Bhattacharya in the music context of notation system? (9)

UNIT - III

- V. Write down the gat and explain in detail about Maseetkhani gat. (9)
- VI. Write down the description of your own instrument. (9)

UNIT - IV

- VII. Write down the full description of Dadra Taal in Ekgun and Dugun layakaries. (9)
- VIII. Write down the notation of Razakhani gat of Raga Bhupali alongwith one tora. (9)

UNIT - V

- IX. Answer any nine of the following:-
a) How many Matras in teen taal?
b) What is the jatti of Raga Bhupali?
c) Write down the Alankar of thaata Bilawal.
d) Write down the name of four string instruments of Indian classical music.
e) What is the meaning of Pakarh?
f) Describe about shadow-shadow jatti.
g) What is the meaning of dugun?
h) How many Jatties in music?
i) How many thaats in Hindustani music?
j) Write down the name of Percussion instrument played with classical music.
k) What is Saptak?
l) What is raga?
m) Write down the two names of western instruments. (9x1)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-9 (ਭਾਗ-5) ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

**_*_

ਭਾਗ-1

1. ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਕਾ ਕਯਾ ਸਹਤ੍ਵ ਹੈ ਔਰ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਸਮ੍ਪੂਰ੍ਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਿਏ।
2. ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਜਾਤਿਯਾਂ ਕਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਵਰ੍ਣਨ ਕੀਜਿਏ।

ਭਾਗ-2

3. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਜਿਏ:-
(ਕ) ਸ੍ਵਰ
(ਖ) ਅਲੰਕਾਰ
(ਗ) ਥਾਟ
(ਘ) ਆਰੋਹ
(ਙ) ਅਵਰੋਹ
4. ਅੰਕਨ ਪਛਤਿ ਕੇ ਸੰਦਰ੍ਭ ਮੇਂ ਪੰ. ਭਾਤਖੰਡੇ ਕਾ ਸੰਗੀਤ ਮੇਂ ਕਯਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?

ਭਾਗ-3

5. ਗਤ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਆਪ ਕਯਾ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ, ਔਰ ਸਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕਾ ਵਿਸ੍ਰੁਤ ਵਰ੍ਣਨ ਕੀਜਿਏ।
6. ਅਪਨੇ ਵਾਘ ਧੰਤ੍ਰ ਕਾ ਵਰ੍ਣਨ ਕੀਜਿਏ।

ਭਾਗ-4

7. ਵਾਦਯ ਤਾਲ ਕਾਏਕਗੁਨ ਔਰ ਦੁਗੁਨ ਲਯਕਾਰਿਯਾਂ ਮੇਂ ਪੂਰ੍ਣ ਵਿਵਰ੍ਣਨ ਦੀਜਿਏ।
8. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਕੀ ਏਕ ਤੋੜਾ ਕੇ ਸਾਥ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਕੀ ਖਾਰਣਾ ਕੀ ਅੰਕਨ ਪਛਤਿ ਲਿਖਿਏ।

ਭਾਗ-5

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉਤਰ ਦੇਂ:-
(ਕ) ਤੀਨਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੀ ਸਾਜ਼ਾਏ ਹੈਂ?
(ਖ) ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਕੀ ਜਾਤਿ ਕਯਾ ਹੈ?
(ਗ) ਥਾਟ ਬਿਲਾਵਲ ਕਾ ਅਲੰਕਾਰ ਲਿਖਿਏ।
(ਘ) ਭਾਰਤੀਯ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰੀਯ ਸੰਗੀਤ ਕੇ ਚਾਰ ਤਾਰ ਵਾਘਧੰਤ੍ਰਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖਿਏ।
(ਙ) ਪਕੜ ਕਾ ਅਰਥ ਕਯਾ ਹੈ?
(ਚ) ਛਾਯਾ-ਛਾਯਾ ਜਾਤਿ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਜਿਏ।
(ਛ) ਦੁਗੁਨ ਕਾ ਕਯਾ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਜ) ਸੰਗੀਤ ਮੇਂ ਕਿਤਨੇ ਜਾਤਿਯਾਂ ਹੈਂ?
(ਝ) ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਮੇਂ ਕਿਤਨੇ ਥਾਟ ਹੈਂ?
(ਞ) ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰੀਯ ਸੰਗੀਤ ਆਥਾਤ ਵਾਘ ਧੰਤ੍ਰ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖਿਏ।
(ਟ) ਸਪਤਕ ਕਯਾ ਹੈ?
(ਠ) ਰਾਗ ਕਯਾ ਹੈ?
(ਡ) ਪਸ਼ਿਚਮੀ ਵਾਘ ਉਪਕਰਣਾਂ ਕੇ ਦੋ ਨਾਮ ਲਿਖਿਏ।

**_*_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

**_*_

ਭਾਗ-1

1. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪੂਰਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
2. ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਭਾਗ-2

3. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ:-
(ੳ) ਸਵਰ
(ਅ) ਅਲੰਕਾਰ
(ੲ) ਥਾਟ
(ਸ) ਆਰੋਹ
(ਹ) ਅਵਰੋਹ
4. ਅਕੰਣ ਪਧੱਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੰਡਤ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?

ਭਾਗ-3

5. ਗਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।
6. ਅਪਣੇ ਸਾਜ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਇਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਲਯਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖੋ।
8. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਦੀ ਇਕ ਤੋੜਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਅੰਕਣ ਪਧੱਤੀ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:-
(ੳ) ਤੀਨਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ?
(ਅ) ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ?
(ੲ) ਥਾਟ ਬਿਲਾਵਲ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਸ) ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਹ) 'ਪਕੜ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਕ) ਸ਼ੈਡੋ-ਸ਼ੈਡੋ ਜਾਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
(ਖ) ਦੁਗਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
(ਗ) ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਜਾਤੀਆਂ ਹਨ?
(ਘ) ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਥਾਟ ਹਨ?
(ਙ) ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਚੋਣ ਨਾਲ ਵਜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਚ) ਸਪਤਕ ਕੀ ਹੈ?
(ਛ) ਰਾਗ ਕੀ ਹੈ?
(ਜ) ਪੱਛਮੀ ਸਾਜ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

**_*_